

De viktigaste förebyggande åtgärderna mot skadegörare

Skadegörare	Friskt utsäde	Välj motståndskraftig/resistent sort	Undvik tidig höstsädd	Bruka ner smittade skörde-rester/ annan smitta	Tillämpa varierad växtföljd	Rengör maskiner mellan fält	Kommentar
Stråsäd							
Axfusarios		X		X	X		Infekterade skörderester är den viktigaste spridningskällan. Så inte vete efter majs. Plöj ner skörderester av vete, havre, rågvete, sockerbetor och gräsvall. Undvik liggsäd. Skörda tidigt.
Bipolaris	X			X			Analysera egenproducerat utsäde. Beta vid behov.
Brunfläcksjuka	X			X	X		Analysera egenproducerat utsäde. Beta vid behov.
Brunrost		X					Undvik tidig sädd av höstvetete, råg och rågvete.
Dvärgstinksot	X	X			X	X	Analysera egenproducerat utsäde. Sotsporer sprids vid tröskningen till angränsande fält. Informera därför grannar.
Flygsot	X						Analysera egenproducerat utsäde. Beta vid behov.
Gulrost		X					Odlå olika sorter på fälten för att minska risken för stora angrepp.
Gulstrimsjuka				X	X		Oftast skador på jordar med uppfrysning. Väldränerade fält är viktigt. Undvik höstvetete efter höstsädd och gräsvall i infekterade fält. Bekämpa kvickrot. Kalka.
Havrens bladfläcksjuka	X			X			Analysera egenproducerat utsäde. Beta vid behov.
Kornets bladfläcksjuka	X	X		X	X		Analysera egenproducerat utsäde. Beta vid behov. Smitta kommer från infekterade skörderester av korn.
Kornrost		X					
Mjöldagg		X					Välj mlo-resistenta vårkornsorter. Undvik alltför täta bestånd och att grödan drabbas av manganbrist. Mer angrepp i sent sådd höstvetete.
Mjöldryga	X	X		X (plöj)	X		Plöj efter angripen gröda. Sträva efter jämnt bestånd, slå gräs runt om rågodlingarna och undvik liggsäd.
Rotdödare			X		X		Havre är en bra avbrottsgröda. Bekämpa kvickrot.
Sköldfläcksjuka		X		X	X		
Snömögel	X		X	X	X		Smitta kommer från infekterade skörderester av all stråsäd. Undvik täta bestånd, anpassa utsädesmängd efter sätidpunkt. Bekämpa frodiga ogräs på hösten.
Stinksot	X	X		X	X	X	Risk för angrepp på spillsäd då vete sås efter vete utan plöjning. Sotsporer sprids vid tröskningen till angränsande fält. Informera därför grannar. Analysera egenproducerat utsäde. Beta vid behov
Stråknäckare				X	X		Smitta kommer från infekterade skörderester av all höststråsäd (höstkorn i mindre omfattning) samt från vårvetete och vårkorn. Undvik täta bestånd.
Svartprick-sjuka		X	X	X			

Förebyggande åtgärder

Skadegörare	Friskt ut-säde	Välj motståndskraftig/resistent sort	Undvik tidig höst-sådd	Bruka ner smittade skörde-rester/ annan smitta	Tillämpa varierad växtföljd	Rengör ma-skiner mel-lan fält	Kommentar
Svartrost		X					Ta bort mellanvärden Berberis (vulgaris) nära fälten.
Vetets blad-fläcksjuka				X	X		Smitta kommer från infekterade skörderester av vete och rågvete.
Bladlöss (havre- och sädesblad-löss)							Se rödsot/gulsot
Fritfluga			X				Undvik tidig sådd av höstvetete och sen sådd av havre och vårvete. Plöj ner spillsäd.
Harkrank				X (plöj)			Plöj vall/gräsmarker tidigt i augusti (innan äggläggning)
Havrecystne-matod		X			X	X	
Knäpparlarver				X (plöj)			Bearbeta jorden under tidig höst i hela växtföljden. Plöj. Störst skador uppstår andra året efter ett vallbrott. Bekämpa kvickrot.
Kornfluga				X	X		Undvik sen sådd av vårvete. Bruka ner spillplantor och gräsogräs för att minska populationen på hösten. Var rädd om parasitsteklarna.
Rödsot/Gulsot (BYDV)			X	X			Virus som sprids med bladlöss. I korn – gulsot. Höstsåd: Undvik tidig sådd. Skadorna normalt störst i höstkorn och höstvetete. Bekämpa spillplantor av föregående vall- och stråsädesgröda. Vårsåd: Undvik sen sådd. Skadorna störst i havre, mindre i korn
Sadelgall-mygga					X		
Vetedvärg-sjuka			X	X			Plöj före sådd om förfrukten är höstvetete.
Vetemygga		X (röd vete-mygga)			X		Undvik vete och rågvete som förfrukt. Mycket vete och rågvete i området ökar risken för angrepp.
Oljevaxter							
Bomullsmögel					X		Odlinga inte oljevaxter eller andra mottagliga grödor oftare än vart 6-7 år. Bekämpa spillraps och korsblommiga ogräs.
Klumprotsjuka		X			X	X	Odlinga inte oljevaxter eller andra mottagliga grödor oftare än vart 6-7 år. Bekämpa spillraps (senast 2 örtblad) och mottagliga ogräsarter. Väldränerade fält. Kalka. Odling av resistent sorter endast vid smitta i jorden. Testa jorden för klumprotsjuka.
Kransmögel					X		Odlinga inte oljevaxter eller andra mottagliga grödor oftare än vart 6-7 år.
Ljus bladfläck-sjuka				X	X		

Svartfläcksjuka	X			X	X		
Torröta				X	X		
Jordloppa							Sträva efter tidig och snabb uppkomst i våroljeväxter.
Lilla kåflugan			X				Undvik tidig höstrapssådd.
Sniglar				X	X		Sniglar är känsliga för jordbearbetning. Plöjning minskar antalet sniglar mest.
Turnip Yellow Virus (TuYV)			X				Undvik tidig sådd.
Baljväxter							
Bönfläcksjuka	X						Smita kommer från infekterade skörderester. Bruka ner växtrester. Undvik insädd i åkerböna för att motverka vindspridning av sporer till omgivande fält kommande år.
Chokladfläcksjuka		X		X	X	X	Undvik insädd i åkerböna för att motverka vindspridning av sporer från skörderester till omgivande fält kommande år.
<i>Phytophthora</i> -rottröta					X		Odla inte ärter/åkerbönor oftare än vart 7-8 år. Testa jorden för rottrötter. Väldränerade fält.
Ärt-/bönbladmögel					X	X	Odla inte baljväxter oftare än vart 7-8 år.
Ärtrottröta					X		Odla inte ärter/bönor oftare än vart 7-8 år. Testa jorden för rottrötter. Väldränerade fält.
Bönsmyg	X						Använd utsäde fritt från bönsmyg i områden där den inte är etablerad.
Klöver- och gräsfrö							
Kolvsjuka				X			Undvik långliggande frövallar.
Klöverpetsvivel							Att ha minst 500 m avstånd till föregående års fält har visat sig minska angreppsnivån kraftigt.
Vitaxkvalster, Timotejfluga							Undvik timotejodling på mark där det tidigare varit vall under flera år. Undvik långliggande frövallar.
Majs							
Bladfläcksvampar		X		X (plöj)	X		Odla inte majs efter majs och plöj efter majsgrödan. Låt inte grödan stå kvar efter optimal skördetidpunkt.
Kolfusarios och stjälskröta		X		X (plöj)	X		Odla inte majs efter majs och plöj efter majsgrödan. Låt inte grödan stå kvar efter optimal skördetidpunkt.
Fritfluga							Undvik sen sådd. Plantera sockermajs istället för att så grödan.
Knäpparlarv				X (plöj)			Undvik att så majs andra året efter vall. Bearbeta jorden under tidig höst i hela växtföljden. Plöj. Bekämpa kvickroten. Så majs i varm jord.
Majsmott				X (plöj)	X		Odla inte majs efter majs. Finfördela majsstubbresterna. Plöj höst eller vår så att samtliga smittade skörderester kommer minst 10 cm under markytan.

Förebyggande åtgärder

Skadegörare	Friskt utsäde	Välj motståndskraftig/resistent sort	Undvik tidig höst-sådd	Bruka ner smittade skörde-rester/ annan smitta	Tillämpa varierad växtföljd	Rengör maskiner mellan fält	Kommentar
Sockerbeter							
Betrost, bladfläcksvampar, mjöldagg		X					
Rotbrand		X			X	X	Kalka. Minst pH 6,5 på lätta jordar och 7 på lerjordar. Sträva efter snabb och jämn uppkomst genom rätt jordbearbetning och tidig sådd under goda förhållanden.
Betcystnematod		X			X	X	Odla inte sockerbeter oftare än vart 4:e år. Raps och sockerbeter bör inte odlas i samma växtföljd eftersom raps är värdväxt för betcystnematod. Om de odlas i samma växtföljd bör inte beter odlas oftare än vart 5:e år.
Lilla bet baggen					X		Undvik sen sådd.
Skadedjur på groddplantor				X			Betning är viktigast. Optimera jordbearbetning, såtidpunkt och sådjup för att få en snabb uppkomst. Stallgödsel eller att plöja ner halmen minskar risken för angrepp eftersom skadedjuret får alternativ föda.
Potatis							
Groddbränna, lackskorv, filt-sjuka	X				X		Odla inte potatis oftare än vart 5:e år. Förgro utsädet och sätt i varm jord. Skörda senast 3 veckor efter blastdödning. Undvik rajgräs som fånggröda direkt före potatis.
Potatisblad-mögel	X	X			X		Odla inte potatis oftare än vart 5:e år. Bekämpa arvpotatis och bägarnattskatta i hela växt-följden eftersom de kan utgöra smittkällor.
Stjälkbakterios, stjälkröta	X				X		Odla inte potatis oftare än vart 5:e år. Väck utsädet. Sätt potatisen i varm jord. Ta upp potatisen skonsamt under varma torra förhållanden. Se till att sårsläckningen går snabbt.
Svartprick-sjuka	X	X			X		Odla inte potatis oftare än vart 5:e år. Undvik att odla potatis i kraftigt smittade fält, jordtest finns. Sträva efter kort växtsäsong, förgro utsädet. Ta upp potatisen tidigt (torra skördeför-hållanden) och kort tid efter blastdödningen. Torka och kyl ner potatisen snabbt vid inlag-ring.
Torrfläcksjuka		X			X		Odla inte potatis oftare än vart 5:e år. Följ gödslingsrekommendationerna. Vid bevattning, vattna tidigt morgon och sen kväll.
Knäpparlarv				X (plöj)			Odla inte potatis andra året efter vall. Bearbeta jorden under tidig höst i hela växtföljden. Plöj. Bekämpa kvickroten. Ta upp potatisen tidigt, så fort den är skalfast.
Potatiscystne-matod	X	X			X	X	Odla inte potatis oftare än vart 5:e år.
Spinnkvalster							Odla inte potatis i närheten av jordgubbsfält